

Universitätsbibliothek Paderborn

Johannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctiss. ... Partis Opera Historica, Qvotqvot hactenus reperiri potuerunt, omnia

Partim E Vetvstis Fvgientibusque editionibus reuocata, & ad fidem
Archetyporum castigata; partim ex manuscriptis nunc primùm edita ;
Qvorvm Catalogvm Aversa pagina exhibet

Iohannis Trithemii Spanheimensis Primo, Deinde D. Iacobi Maioris Apvd
Herbipolin Abbatis, viri suo æuo doctissimi Secvndæ Partis Chronica
Insignia Dvo - I. Coenobii Hirsavgiensis, Diœcesis Spirensis: eius
foundationem & progressum ab Anno Christi DCCCXXX. vsque ad Annum
MCCCLXX. II. Coenobii ...

Trithemius, Johannes

Francofvrti, 1601

Privilegium Gregorii Papæ VII.

urn:nbn:de:0128-1-17336

Huiusmodi ergo tenoris chartam, restitutionis, traditionis, donationis, libertatis & immunitatis monasterij sui Hirsaugiensis reuerendissimus abbas Wilhelmus, mano & sigillo regia maiestatis munitam cum impetrasset, gratias egit Deo, qui non deserit in misericordiam suam sperantes, & vt roborata per regem, etiam per summum pontificem ipsi donatio firmata maiori stabilitate muniretur, consentientibus id ipsum amicis personaliter adire Romam statuit, perpetuum libertatis priuilegium ab ipso quoq; Christi vicario, secundum canonicas sanctiones impetrare.

Abbas Wilhelmus statuit ita Romanam.

Comes Adalbertus Sarraticum S. confertur abbati.

Papa Gregorius VII.

Wilhelmus abbas honorifice à Papa susceptus.

Papa concedit priuilegium.

Hoc sancti viri propositum comes Adalbertus iam totus ad Deum conuersus, non solum consilio, sed etiam auxilio promouit, conferens omnia quae tanta rei perficienda & impensis viarum necessarias videbantur. Post dies igitur aliquot, sanctus pater propositum iter arripuit, & protegente Domino ad sedem apostolicam sanctus & incolumis peruenit.

Præfuit eo tempore sacrosanctæ Romanæ vniuersali ecclesiæ reuerendissimus papa Gregorius 7. Hildebrandus antea vocatus, qui ex abbate monasterij S. Pauli extra vrbis mœnia nostri ordinis, in papam fuerat assumptus: cultor & defensor iustitiæ & libertatis ecclesiasticæ omnium acerrimus. Ad quem perueniens abbas Wilhelmus honorifice & charitatiue ab eo susceptus est, cognitisq; aduentus sui causis, libentissime omnia quae postulauerat pro monasterij libertate concessit.

In primis ipsum locū Hirsaugiam, cum omnibus acquisitis, & in futurum legitime acquirendis, personis, mancipijs, possessionibus præsentibus & futuris, sub protectione sanctæ Romanæ ecclesiæ suscepit. Deinde priuilegium regale, cuius copiam præmissis auctoritate apostolica confirmauit, tertio tale super omnibus his priuilegium dedit.

PRIVILEGIUM GREGORII PAPÆ VII.

GREGORIVS episcopus seruus seruorum Dei, dilecto filio Wilhelmo abbati monasterij sancti Aurelii, qd dicitur Hirsaugia, in episcopatu Spirensi situm, eiusque successoribus in perpetuum. Cum omnium ecclesiæ filiorum saluti & securitati sancta fides Apostolica ex generali pastorali ministerio prudentia cauere & consulere debeat, tum vero alacris & impensus pia intentione & religiosâ deuotionis vota suscipere ac salutifero affectu mancipare necesse est, ut gratanter bonorum soliditate firmiter tenenda stabiliat. Unde & nos dilecti filij nostri Adalberti de Calua laudabili devotio congaudentes precibus eius sanctæ sedis Apostolicæ humiliter directis acquiescere decreuimus, & religiose postulata efficaciter concessimus, qui eterne retributionis amore succensus in prædico suo quod dicitur Hirsaugia, monasterium à progenitoribus suis antiquitus constructum, nuper amissa reparauit, & in usus fratrum tibi Deo seruientium pluribus possessionibus & redditibus abiectionis & contradiis largitus ampliauit. Quam sue liberalitatis institutionem, ne in posterum, la peruersorum hominum audacia imminuere aut violare presumat, Apostolicæ auctoritatis priuilegio muniti & sanctæ Romanæ ecclesiæ tuitione roborari, data annua auri Byzantii pensione postulatam, præfecto considerans, quia dum à sanctæ matris ecclesiæ fidelibus, beatis Apostolis Petro & Paulo, bonis & metus & obedientia exhibetur, quod eorum decreto & nomine solidatum & roboratum fuerit, potius euerforis illicita præsumptione quatiatur.

Comitiu petitione expellimur.

Annus, auri rei Bizantii S. Romana ecclesiæ dandus.

Confirmatio monasterij & omnium bonorum.

Libertatis quæque perpetua confirmatio Papæ.

In terditur omnibus iustorum violatio.

Quamobrem idem præfatum monasterium cum omnibus sibi hoc tempore iuste pertinentibus & legaliter collatis, & decinceps quarumcunque personarum authentica traditione consecratis, sub sanctæ apostolicæ sedis tutela & protectione generaliter amplectimur, & sub alis beatorum Apostolorum Petri & Pauli, tibi filij Wilhelmo tuisque successoribus eliminata ac prohibita omnium infestantium inquietudine, libere & absolute possidenda, & regulariter atque iustititer ordinanda presentis scripturæ testimonio confirmamus.

Constitutionis quoque, immunitatis & libertatis modos, quos præfatus comes illustris Adalbertus scripto suo traditionis inseruit, & sigillo regio imprimi curauit, ad posteritatis cautelam & arcendum instantium impetus diligenter obseruandos, statumus hos duntaxat, qui canonicis sanctionibus non obfluit, ut nec permissis quilibet negligatur, nec de vetitis quodlibet irrogetur. Hac igitur quæ hinc præcepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis qui in eo quo es ordine locoque iurauerint, in perpetuum seruanda decernimus. Si quis vero regum, sacerdotum, clericorum, iudicum & secularium personarum hanc constitutionis nostre paginam agnoscens contra eam venire tentauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se diuino iudicio de perpetrata iniquitate agnoscat. Et nisi ea quæ ab illo sunt male ablata restituat, vel digna penitentia illicitæ acta desuerit, a sacrosancto corpore & sanguine Domini redemptoris Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine dignipræclara ultioni subiacet. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi.

Tit

Op Hist

si, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia æterna retributionis inueniant.

Hoc libertatis institutæ priuilegium Gregorius papa 7. abbati Vvilhelmo tradidit, cuius copiam manu ipsius rescriptam in testimonium omnium præscriptorum, atque in perpetuam libertatis memoriam in serinio S. Petri recondidit.

Rescriptum priuilegij Romæ scripturatur.

Denique ex nimia charitatis dilectione, qua vir Apostolicus complectebatur abbatem, & in signum amoris nonnullas ei sanctorum reliquias contulit, quas ad monasterium cum reuerentia portauit. In eadem vrbe Romana beatus pater aliquandiu moram agens, grauissimam ægritudinem inflatione ventris incidit, quæ in tantum præualuit, vt à medicis etiam expertissimis desperaretur.

Vvilhelmus Roma grauiter ægritatur.

Tandem iussit se portari ad ecclesiam B. Mariæ semper virginis, postiq; saucio ad aram ventre suffragium eiusdem aduocatæ pauperum intensissima supplicatione flagitauit. Ac subito inter verba orationis conualescere cepit, breui pristinae sanitati restitutus, expeditis que negotijs, pro quibus venit in curiã, feliciter ad Hirsburgiã, comitante Domino remeant. Quæ fratres sui cum ingenti lætitia suscipiẽtes, gratias omnipotenti Deo tam de incoluntate patris quam de priuilegijs ab Apostolico impetratis per ipsum reddiderunt.

Conualescit miraculose.

His ita peractis reuerendissimus abbas Vvilhelmus cum monasterio, fratribus & possessionibus acquisitis, & legitime in futurum acquirendis, de sufficienti priuilegio libertatis & immunitatis crederet esse prouisum, iam deinceps ad lucrandas Christi multorum animas omne studium impendit. Et in breui quidem tempore possessiones monasterij, Deo largiente, per oblationes fidelium notabiliter sub eo ampliatae sunt, ita vt numerum monachorum copiosum ex his sine grammine multo posset enarrare.

Res monasterij multum euenit sub Vvilhelmo. Numerus monachorum sub eo fuit Cl.

Collegit ergo quoscunque Deo seruire in veritate cupientes, nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, doctos & indoctos, sine delectu personarum, & cum monasterium ab Adelberto comite pro 15. monachis à principio esset donatum, ipse centum quinquaginta monachos præter fratres laicos, qui appellabantur Barbatij, sub suo magisterio legitur habuisse. Vnde cum locus monasterij S. Aurelij nimis pro tanta capienda multitudine videretur angustus, nouum trans pontem cœnobium lapideo tabulatu construxit, de quo postea dicemus. Nunc autem posteaquam consecrationem, dotationem, libertatem, & cetera monasterij priuilegia per abbatem Vvilmum impetrata, vna cum fundatione comitis Adelberti consignauimus, ordinem historię diu intermissum resumamus, incipientesque à primo Vvilhelmi anno, seriem temporum & notabiliora in Germania, maxime circa ordinem gesta, breuiori ratione perstringamus: ita videlicet inuenti alienis, vt tamen huius abbatis acta & monasterij incrementa sub eo non negligamus.

Petrus Damiani legatus Germaniæ.

Igitur anno Vvilhelmi primo Petrus Damiani ex ordine nostro sacrosanctæ ecclesiæ Romanæ episcopus cardinalis, de quo longe superius mentionem fecimus, à papa Alexandro secundo legatus ad regem Henticum in Germaniam mittitur, & apud Francfordiam in præsentia multorum principum sedis apostolicæ mandata regi cum auctoritate magna & sapientia exponit.

Abbatia & episcopatus hoc tempore simoniaca abantur.

Eodem anno Megimuardus abbas Hildensheimensis abbatiam suscepit Augiensis, patefacto in eam per multam largitionem pecuniarum aditu. His enim temporibus quibus Henticus quartus regnabat, episcopatus, abbatia, præposituræ & ceteræ dignitates ecclesiasticæ, non per electionem dignis conferebantur, & hæresis simoniaca totum pene regnum Teuthonicum sua prauitate maculauit. Ex qua multa in Germania orta sunt mala, quia rex propter hæc & alia multa per Christi vicarium excommunicatus, rebellis & contumax summo pontifici fuit, omnesque illi obedientes vsque ad mortem persecutus est.

M L X X.

Anno sequente, qui fuit dominicæ natiuitatis 1070. annus, archiepiscopus Moguntinus Sifridus, archiepiscopus quoque Colonienfis Hildolphus, & Bambergensis episcopus Hermannus, à papa Alexandro euocati Romam venerunt. Ibi episcopus Bambergensis accusatur, quod per simoniacam hæresin data pecunia episcopatum inuasisset, adeo muneribus placuit Romanum pontificem, vt non solum impunitus, sed etiam pallio quasi archiepiscopus remuneratus, ab eo in patriam sit reuersus. Adelbero quoq; Vormaciensis episcopus ex monacho S. Galli factus, quem ad modum supra diximus, hoc ipso anno propria (vt ferunt) crassitudine præfocatus obiit, cui Adelbertus successit.

Nota corruptionem Pontificum.

MLXXI.

Anno Wilhelmi abbatis secundo rex Henricus Ducatum Bauariae Otroni abbas illi quem illi mater eius Imperatrix antea dedit, pro quo constituit Welphonem virum strenuum & bellicosum, natione Sueuum. Unde dux Otto fugiens ad Saxones, contra regem & Saxones, acerrimo in eum animo multa contra eum praelia gesserunt.

Dux Bauariae Otto deponitur.

Archiepiscopus Sifridus sit monachus Cluniacensis.

Hoc tempore Sifridus archiepiscopus Moguntinus, causa orationis in Galitiam ad S. Iacobum perrexit, & in reditu ad Cluniacum diuertens, ibidem manere contempto, cuncto statuit, & in dominica qua festum S. Michaelis Archangeli praecessit, denno professus est obedientiam regularem publice coram omnibus in manu abbatis. Sed dum mercenarij Moguntinum episcopatum precio comparare a rege conarentur, per obedientiam abbatis, quam illi sub regula S. Benedicti promiserat, compulsus, ad sedem suam reuertitur, & 8. iduum Decembrium Moguntiam regressus est, sedemque suam adhuc in Thuringia, quod Hassungen dicitur, in quo & sepultus est.

Monasterium Hassungen constructum.

Gisfbertus abbas ex nostris ad Hassungen missus est.

Abbas autem eiusdem coenobij primus fuit Gisfbertus monachus huius monasterij Hirsaugiensis, quem abbas Wilhelmus ad instantiam Sifridi archiepiscopi Moguntini cum toto conuentu necessario, ad eundem locum destinauit. Ille Gisfbertus venerabilis abbas fuit, vir literis bonis eruditus & morum integritate conspicuus, maximus regularis disciplinae amator, qui multos in breui tempore monachos ad coenobium praefatum uirtuosos Domino collegit.

Verum cum Henrico regi postea excommunicato a summo pontifice Gregorio 7. consentire minime vellent, omnes cum abbate sunt de monasterio expulsi, qui plerique 70. numero ad Hirsaugiam venientes honorifice a S. abbate Wilhelmo suscepti sunt, quos aliquanto tempore secum detinuit, & postea cellam S. Gregorij eis pro mansione assignauit, quemadmodum suo loco plenius dicemus. Constituit etiam idem archiepiscopus claustrum B. Mariae semper virginis ad gradus, in ciuitate Moguntina, quod multis praedictis & ornamentis dotauit.

MLXXIII.

Anno Wilhelmi abbatis quarto, qui fuit dominicae natiuitatis 1073. mortuo papa Alexandro successit Hildebrandus abbas S. Pauli ordinis nostri & Romanae ecclesiae archidiaconus, & praefuit annis 12. dictusque est Gregorius huius nominis septimus, vir certe multa doctrinae, magnaeque pietatis, prudentiae, iustitiae, constantiae, & religionis, qui multa pro defensione libertatis ecclesiae & fecit bona, & sustinuit aduersa.

Hildebrandus ex abbate sit papa Gregorius.

Clerici concubinarum excommunicantur.

Symoniae quoque excommunicantur. Papa regem excommunicat.

Hic primum fuit monachus Cluniacensis, & a Leone papa 9. sanctae Rom. ecclesiae archidiaconus ad monasterium S. Pauli ordinatus, hoc anno post Alexandrum, omnium consensu summus pontifex creatus est. Hic Romae celebrata synodo statuit sub magna excommunicationis poena, omnibus presbyteris, diaconis, ut concubinas & omnes mulieres, praeter eas quas regula & sancta synodus admittit, a se quanto eius eiciant, & secundum canones caste viuant. Denique laicis interdixit, ne missas sacerdotum concubinas habentium audire praesumerent. Omnes etiam vendentes & ementes episcopatus, abbatias, praepositoras, decanatus, canonicatus, praebendas, presbyteratus, diaconatus, subdiaconatus, decimationes, caeteraque officia ecclesiastica, in eadem synodo excommunicauit. Henricum quoque regem accusatum apud sedem apostolicam de symonia & alijs multis criminibus & malis perpetratis, crebris nuncijs & epistolis Romam ad synodalia responsa vocatum, & venite contemnentem excommunicauit, vnde in regno & ecclesia multiplicata sunt mala.

S. Sebaldus in Nureberga miraculis clarus.

S. Heimeradus.

Rex rebellat Saxones.

Clara & celebris valde his temporibus per Germaniam & Gallias erat memoria S. Sebaldi in Nureberg, & S. Heimeradi in Hassungen, & magno populorum concursu quotidie frequentabantur propter opitulationes quae diuinitus illic languentibus septentimero coferebantur. Quorum vltimus videlicet Heimeradus presbyter fuit sanctissime vitae, qui obiit anno Domini 1019, in dictione 24. cal. Iulij, super cuius tumultum Sifridus archiepiscopus monasterium nostri ordinis (sicut diximus) construxit, cuius patronus est S. Heimeradus, qui multis ibidem miraculis coruscavit.

MLXXV.

Anno Wilhelmi abbatis sexto Rex Henricus Saxones bello aggreditur, & multis ab vtraque parte occisis tandem victoria potitur.

Eodem anno obiit Henricus episcopus Spitenfis, cui Hutzmannus successit.

MLXXVI.

MLXXVI.

Anno Wilhelmi abbatis 7. qui fuit dominicæ natiuitatis 1076. in mense Martio, rex Henricus consilium 24. episcoporum, multorum quoque abbatum & clericorum apud Wormaciam indixit, cui etiam personaliter interfuit, animo & intentione contra summum Christi vicarium, à quo iuste fuerat excōmunicatus, iniuste penitus conspirandi. Interea superuenit quidam ex Romanis cardinalibus Hugo cognomento Blancus, quem propter mores ineptos papa deposuerat à cardinalatu, plenus minarum, deferens secum de vita & institutione papæ scenicis figmentis consimilem tragœdiam, scilicet vnde oriundus, qualiter ab ineunte ætate conuersatus, quam peruerso ordine sedem apostolicam occupauerit, quæ ante episcopatum, quæ post acceptum pontificatum memoratu quoque incredibilia flagitia commiserit.

Synodus apud Wormaciam contra Papam habetur iussu Henrici Regis. Hugo Cardinalis depositus Papam mendose accusat.

Huius viri apostatæ autoritatem qui cum rege consenserant, quasi diuinitus sibi destinatam gratissime profecuti sententiam promulgauerunt, quod papa esse nō possit, nec ullam potestatem ligandi, vel soluendi habeat, vel aliquando habuerit, qui tantis vitæ probris ac criminibus contumaculauerit.

Sententia fulta & iniusta contra Papam. Adelbero. Hermannus.

Cumque ceteri omnes damnationi eius nihil hæsitantes subscriberent, Adelbero Herbipolensis & Hermannus Metensis episcopi aliquandiu resisterunt, allegantes canones, qui vetant episcopum sine audientia synodali posse deponi. Sed minis Wilhelmi episcopi Traiectensis, qui partes episcopi Romani nimitū persequitur & regis plus æquo defendens instabat, etiam coacti subscripserunt. Nomine ergo synodi literæ Romam dirigitur ad papam plenissimæ iniuriarum & contumeliarum, quibus eum declarant pontificatu depositum.

Papa collecta synodo literas coram patribus publice legit, sibi à perfidis transmissas, & cōmuni episcoporum consilio regem denuo & cum co archiepiscopum Moguntinum Sifridum, episcopum Traiectensem Wilhelmum, & episcopum Bambergensem Rupertum excommunicauit. Porro Ottonem Ratisonensem episcopum, Burchardum Lutuanensem episcopum, Ottonem Constantiensem episcopum, Eucardum comitem, Vdalricum & alios nonnullos regis consiliarios prauos antea excommunicauerat. Cæteris vero qui in synodo Wormaciensi eius depositioni subscripserant, diem statuit, quā nisi Romam præsentati causam dicerent huius inaudita rebellionis, eandem excommunicationis victi pœnam subirent. Ad hoc consilium malignantium abbas Vvilhelmus huius cœnobij Hirsaugiensis vocatus ire contempserit, quippe qui vicariū Christi sanctum & innocentem nouerat, & cum sancta Romana ecclesia optime sentiebat.

Omnes qui fuerunt in Synodo ista excommunicantur.

Abbas Vvilhelmus noluit consentire schismaticis.

MLXXVII.

Anno sequenti qui fuit dominicæ natiuitatis 1077. circa 18. cal. Octob. colloquium maximum apud Oppenheim factum est, vbi pene totius regni principes Regis subiectionem renunciabant, causam præbentes, quod à duobus Apostolicis Romæ ad satisfactionem vocatus non venisset, & pro hoc contemptu in Romana synodo absens & contumax à papâ excommunicatus esset.

Conuocatio principum in Oppenheim.

Vnde necessitate compulsus Romam venit, & papam discalceatus lanæisque ad carnem indutus accessit, prostratusque in terram coram eo veniam humiliter petijt, emendationem promisit, & absolutionem promeruit, sed non permansit in proposito diu, imo crudelius contra ecclesiam satuire cœpit quam antea satuisset. Tandem excommunicatus denuo à papa fuit, & Rudolphus dux Sueviæ summo mandante pontifice contra eum per principes in regem fuit electus.

Rex vadit Romam humilitatus coram Papa.

Rudolphus in regem electus. S. Anselmus archiepiscopus Cantuariensis.

Claruit his temporibus S. Anselmus ex abbate Beccensis monasterij nostri ordinis archiepiscopus Cantuariensis post Lanfrancum in Anglia, cuius olim auditor & discipulus fuit, vir in diuinis scripturis eruditissimus, & secularium quoque literarū non ignarus, qui multa post se ingenij sui reliquit opuscula, quorum in secundo libro illustrium virorum nostri ordinis, dudum iam fecimus mentionem.

Abbas Vvilhelmus in amicitiam S. Anselmi venit. S. Anselmus venit ad Hirsaugiæ.

Hic dum pro defensione iurium ecclesiæ suæ supra nominatæ ad sedem Apostolicam perrexisset, Vvilhelmum abbatem nostrum Hirsaugiensem, quem antea pro confirmatione institutionis libertatis Romam sub Gregorio papa 7. iuisse iam diximus reperit, & in eius notitiam familiarem assumptus, magna deinceps amicitia inter eos confirmata est. Rediens quoque ab vrbe Romana idem sanctissimus præsul Hirsaugiense cœnobium præterire noluit, in quo virū sibi omnino clarissimū abbatē residere cum fratribus in magno religionis feruore cognouit. Ad Hirsaugiā itaque veniens cum maximo honore & reuerentiā à S. abbate Vvilhelmo susceptus est, & per dies aliquos in eodē loco in summa charitate quie-

uit. Sanctificauit hunc locum sua praesentia primas Anglia, sanctificatus a Deo, vir omni laude dignissimus, tantaque humilitate & charitate se fratribus exhibuit comunicabilem, ut non archiepiscopum, sed monachum quemlibet extremum credidisset.

Conuersatio eius inter fratres qua humilis fuit.

In medio fratrum quasi vnus ex eis residebat, colloquens de scripturis sanctis, de institutione morum regularium, de amore Dei animarumque salute, & ad omnia interrogata cum maxima beneuolentia, maxime de scripturarum propositis quaestionibus reddens omnibus & singulis conueniens responsum. Maximo desiderio fratrum se orationibus commendauit, vidensque tranquillitatem, pacem & concordiam eorum, suas deplanxit curas & aernnas, quas patiebatur, Miserum se clamitans, quod puritate interu conuersationis, & contemplationis dulcedinem, propter seculi curas, aut maculare quantum, aut plurimum intermittere cogere.

Magna inter Anselmum & Wilhelmum a uocata conuulsa.

Eos autem beatos, terque felices, quibus in silentio monasticae solitudinis usque ad finem vitae salutare Dei expectare conceditur. Postea vero quam apud eos aliquantis diebus quiescisset, data benedictione in sua remeauit: eos quos hic uisitauerat fratres, in multa Spiritus sancti consolatione relinquens adificatos. Multas iam deinceps inter se miserunt epistolas, Anselmus ex Anglia in Hirsaugiam, & ex Hirsaugia Wilhelmus ad Angliam

Wilhelmus abbas literas mittit S. Anselmo Episcopo.

Ex omnibus autem Anselmi epistolis, quas scripsit ad abbatem Wilhelmum, uelnam huic historiae nostrae ad posteritatis notitiam & dictorum confirmationem, placuit nobis inferere, ut quanti fecerit merita fratrum huius conuentus Hirsaugiensis uirtutis sanctitatis & preeminetia, nullus ignoret posterorū. Nam post aliquot annos comes de Caluae propter adhesionem regi Henrico, cum ceteris multis a summo pontifice communicatus se diuinis ingereret, fratresque huius conuobij pro hoc quod cum summo sentiebant pontifice non modicum perturbaret, abbas Wilhelmus ealum B. Anselmo cum quibusdam alijs quaestionibus per epistolam innotuit, & eius super his consilium requisit.

Epistola S. Anselmi ad Wilhelmum abbatem Hirsaugiensem.

Cui sanctus Anselmus in hunc modum ex Anglia rescripsit: *Domino et patri reuerendo abbati Hirsaugiensium fratrum Wilhelmo, Anselmus Cantuariensis ecclesie minister indignus, in hac uita diurnam prosperitatem, & in futura aeternam felicitatem. Ex qua mihi probus uestra sui dignata est praeberere notitiam, tantam eius concepi dilectionem, ut eximio per dulcis mihi sit memoria: quod sum expertus non immerito fieri, quoniam & uiam uestram reuerentia dignam agnosco existere, & uestram paternitatem non sine affectu dulcedine*

Crebri inter eos nuntij & fratres mittuntur.

meam paruitatem esse. Saepe namque fratres uenientes a uobis, me non solum sanctitatis uirtutione adificauerunt, sed & dignationis uestra saluatione honorauerunt. Quia in re licet iniquitatem in me toto, minime possit tantis meritis respondere, meum tamen est, quantum amoris & reuerentiae possim exhibere. Sed haec Deo in uobis seruanda & agenda committens, ad ea de quibus memorauitatem consulere dignata est prudentia uestra, non presumendo, sed obediendo potius respondere, quod non materia sufficiat, sed quod mihi uidetur.

De Comite nostro excommunicato consilium Anselmi.

Comes quidem uester, qui excomunicatus uobis diuina celebrantibus se immiscet, mihi uidetur humiliter admonendus, ne contumaciam uentiam eorum, a quibus & in quibus Deus se confirmat, audiri cum audientur, & sperni contumuntur, seque ligare cum ligant, & soluere cum soluunt, aggraue super se Dei iudicium, a quo nusquam homo potest. Quare illi melius esse, ut per salubrem humilitatem abstineat ab illi, a quorum sententia Apostolica segregat, quam per presumptionis contemptum se ingerat in illa, quae iniqui nisi per humilitatem quesita profunt, at semper inordinate presumpta obsunt, nec debere cum suo commodo & grauisimo uestro malo cogere uos, ut cum eum offendere nolitis, Deum & Apostolice aut horitatem grauius irriteris, ad quos pacandos illum adiutorem habere non possitis, factis quoque ac benignius Apostolicum eius rationes suscepturum, si suam illum sententiam cognouerit reueritum.

Plus Deus quam homo timendus. De prebitero concubini publici consilium Anselmi.

Quod si comes idem hanc admonitionem respuerit, scitis quia Deus plus timendus est quam homo. Quapropter aut secundum iam prolata Apostolicam sententiam erga illum agendum, aut ipsum Apostolicum seu aliquem uices eius gerentem de hoc ipso consulendum astimo. De prebitero uero qui se aperta reprobos libidinis commercio Deo reprobos exhibent, omnino tenendum est, quod Apostolica prouidentia ecclesiastica, iusto, rigore constituit.

Nempe nullatenus conuenit, ut ibi reuenter astitur, ubi pertinaciter aperta & impudenti libidine, futentes, Dei & sanctorum prohibitionem contemnendo sacris altaribus, deseruiunt, imo non deseruiunt, sed quantum ad ipsos pertinet, turpiter commaculant: non quo quis ea quae tractant contemnenda, sed ipsos pariter tractantes execrandos existimet, ut qui Dei & angelorum praesentiam non reuerentur, uel hominum actione repulsi sacra contaminare desistant. Nec ullatenus oportet, ut illi sint consortes de aliarum participans.

Handwritten in red ink on the left margin:
Vivit
Op
Hist

Handwritten in the right margin:
qui per
bus, ut
esset
vri &
reprob
dus a
sua p
Se
quorum
lauda
Deo non
ordinis
scriptur
per Gall
pene es
quoni
rarius s
ligitur
ut iam
conuinc
multis ob
quam ha
illipeca
suo pot
plures no
Na
de spe m
rato cord
alimaco
cauendo
leno, i
li qui h
suum em
tandis h
prohibea
uel ad te
tam rela
frenocen
natur. Q
de est. S
humilita
tatem sic
in suo ai
supplicat
meritis a
ad sui es
E
dena be
cui ad p
primu
pluiter q
& in om
retribu
tu con
Deus op
amplius
meritis
mente al

qui per immundiciam se faciunt exortes altari deseruientium. De lapsis autem sacros ordines habentibus, ut spontanea humilitate secrete quibus debent confidentibus, nequaquam asserendum est, quod in eisdem ordinibus amplius uti nullatenus possint, si per sacrificium spiritus contribulati cordis que contritio & humilitati Deum placantes, ad virtutem proficere studiose contenderint. Nam nec apud Deum reprobatum officium alicuius propter culpam quam ipse ignorat, nec apud homines decoloratur sacri ordinis dignitas, propter personam cuius ipsi peccatum non cognoscunt: quibus duabus causis, carnalis lapsus prohibet ad sacros ordines accessum aut reditum.

Sed quoniam ferme semper occultum est, quorum remissa sint iniquitates & quorum reuera peccata, quorum vero minime, tutius semper est, conscientium sibi criminis atq. placitam personam exposcunt per laudabilem humilitate abstinere, quam per culpabilem securitate presumere. Illud enim semper potest, Deo non improbante: hoc vero non debet, nisi Deo approbante. Qui autem huic sententiae, que ad sacri ordinis officium, reditum post lapsum concedit, nequaquam aliqua ratione, nisi auctoritate fuscatur scripturarum, vult attribueri consensum, legat epistolam B. Calixti pape directam vniuersis episcopis per Galliam constitutus, & B. Gregorij ad Secundinum inclusum, vbi ipsi hanc sententiam sic firmis & pene eisdem rationibus & auctoritatibus confirmant, ut nullatenus aliorum probatione indigeat. Sed quoniam idem B. Gregorius idipsum in aliis suis quibusdam epistolis studiose prohibet, ne si lapsi contrarii sit: de apertis quidem prohibuisse, de occultis vero post condignam penitentiam concessisse intelligitur. Nam crimen q. nec a Deo imputatur, nec ab hominibus esse putatur, non reprobat, nec decolorat, ut iam dixi: cum tamen in tali re cuiq. tutius sit coram Deo plus timere quam confidere. Præterquam autem inuitum debere, qui occultum crimen humili confessione sponte & occulte detegit, minime excusatio: ne nullus obrutur virtus salubris confessionis, qui potius eligerent penitus, & quædam mortem occultari, quam hac occasione in certitudine vel in suspectionem alicuius criminis adduci. Vt enim confitentur illi peccatum suum sitatur, sed confitentem absq. eius consensu a sui ordinis officio cessare nemo cogit, sed potius magni criminis reus esse videtur, qui cogit, quia sic & confitentem penitere confessionis & plures non tam confessos, horreare & resurgere confessionem compellit.

Nam satis patet quam minus malum sit, cui libet peccatori ad altare cum amore confessionis peracta & spe misericordiae humili mente accedere, quam se cum odio confessionis & desperatione vana indurato corde, desiderio vel etiam adu sumptuose ingerere. Ille itaque cui confessio sit, nequaquam particeps autem eius est minoris culpa, in qua alium permittit non consentiendo, sed maiorem prudenter præcauendo. Particeps vero maioris criminis auctore esse videtur, ad quod multos impellit. & si non volentia, tamen inordinate plus quod minus quam quod malus erat timendo. Sed manifestum est, quia illi qui humili contritione superbam verecundiam conculeando, semetipsosque iudicantes indocenti confessionem sponte conscientium, multo tutius ministrant permissi seu etiam in iusti, quam illi, qui cum verecundia humana inter Deum & se iuste iudicare refugiunt, licet is cui consentitur valde periculosus prohibeat istos inuitos, ut supra dictum est, quam illos spontaneos. Et cum vixisq. necessarium sit, vel ad tempus abstinere, puto quia illi qui non libenter cessant ad quod non bene properant, sunt tantum relaxandi, hi vero qui sponte abstinere, ad id quod non presumunt etiam reuocandi. Nam in istis firuocentur, obediencia tegmine presumptio palliatur, in illo vero humilitas obediencie robore adiunatur. Quæ reuocatio non indifferenter, sed magna prælati confessionem suscipientis discretionem facienda est. Sepe nanque contigit, ut aliquis non per immisum criminis perpetrati horrorem, neque per vim humilitatis humanam verecundiam superet, sed per stultitia tenebras & impudentia duritiam sceleris pudorem non sentiat, & per negligentiam officium suum non appetat. Qui autem humilitatis est, nunquam ad sacrum officium aut vocandus aut reuocandus est, sed cum pro ipso penitente supplicat humilitas, suggerit contritio, intercedit vitæ mutatio, tunc nimirum si prelati non tam de meritis aliquibus, quam de magna misericordia & multitudinem miserationum Dei illum confortans, ad sui officij remittat aut inuitet, non tam temere quam prudenter egisse videtur.

Est enim sepe in huiusmodi præuenienda pusillanimitas, excludenda contemptus suspicio, ostendenda beneuolentia, exhibenda compassio. Hoc enim modo qui tales sunt, quanto benignius tanto efficacius ad perfectionem promouentur, & tanto strictius in bono proposito ligantur. Potui plura de scriptis primū huic interficere, sed quia epistolaris breuitas, que nimis se iam extendi reclamationat, non consentit, simpliciter quid de interrogatis sentirem paternitati vestra iussus exposui. Omnipotens Deus nos & in his & in omnibus, que nobis agenda sunt, sic in rectitudine veritatis dirigat, ut pro eis seipsum mercedem retribuatur. Si presens essem corā vobis, & sancta cōgregatione vestra, de qua multa bona vidi, & à multo concorditer maiora quotidie audio, suppliciter mente totum corpus prostrerem, & ut me honorum que Deus operatur in vestro sancto monasterio in perpetuum participem, in fraterna charitate demuo per amplius concederetis postularer. Sed quoniam ego nimium distans hoc non possum, presumo de meis meritis, sed de vestra sanctitate rogare, ut vos hoc ipsum pro me non humiliato corpore, sed benigna mente ab ipsa filius vestris mihi petatis & cum illo concedatis.

Constat Anselmi de occulte lapsis sacerdotibus.

Tutius est post lapsum ab ordinis executione abstinere quam non.

Calixtus Pape Gregorius Papa.

Occulto confessionem non debet prohiberi.

Confessor non sit durus in iudicio in occultis ne confessio perent.

Lapsus inquit abstinere quam accedere.

Multi officium non durantes interdum libenter vitiis.

Quanto fit in conficere necessaria discretio.

S. Anselmus petit in orationes fratrum suscipi.

*Wilhelmus
consilio S.
Anselmi ec-
clesiam tue-
tur.
Bonum sem-
per amorem
obtinuit in
populo.*

His beati Anselmi literis & consilijs S. Abbas Vvilhelmus in Domino confortatus ac diuini amoris totus incensus, nec minus zelo animarum prouocatus, toto illo tempore quo miserabile schisma contra Dei ecclesiam durauit impio rege Henrico in vicium Christi fauente, quoscunq; potuit salubri consilio ad unitatem ecclesie seruandam tuendamq; totis viribus animabat. Et quonia puro simpliciq; oculo ta sancto tamque necessaria in sistebat negotio, quicquid agebat, religioforum omnium animis complacebat: quicquid dicebat, cunctorum bonorum corda amoris intimo affectu mulcebat. Cum simplicitate columbina semper in eo viguit astutia serpentina: & quia in omnibus non sua, sed Dei gloria qua fuit, dedit illi gratiam suam Deus, vt in cunctis prospere ageret, ita vt ab huius seculi prudentibus omnes prudentia videretur precedere, & ab his qui diuinam profitebantur sapientiam sine inuidia coleretur.

*Gisbertus
abbas do-
ctissimus.*

Claruit etiam his temporibus in Anglia Gisbertus abbas monasterij nostri, quod appellatur Vvest. B. Anselmi discipulus, virtutem in diuinis scripturis quam in secularibus egregie doctus, qui inter cetera ingenij sui monumenta scripsit contra Iudaeos pulchram altercationem non in elegantia sermone.

*Diemo Ab-
bas si mo-
nachus, &
postea ar-
chiepiscopus.*

His quoq; temporibus claruit Diemo nostri ordinis abbas in ciuitate Saltzburgensi, qui propter excommunicationem Regis Henrici quarti de monasterio suo fuit expulsus, quoniam cum sancta Romana ecclesia sentiens, excommunicatis communicare noluit. Venit ergo fama S. Vvilhelmi abbatis prouocatus ad monasterium nostrum huc in Hirsaugiam, & inter fratres conuersatus humiliter, eum vitae eorum laudabilem institutionem vidisset, decreuit perpetuo cum eis in Domino permanere. Itaque monachus de nouo factus sub Vvilhelmo religiose conuersabatur, gratias agens Deo, quod tam sanctae congregationi meruerit inscribi. Deinde post annos aliquot in archiepiscopu Saltzburgensis ecclesie sublimatus est, & de monasterio nostro per obedientiam compulsus recessit. Praefuit autē ecclesiae praefata strenue verbo & exemplo, multis praebens incitamenta virtutum. Tandē amore diuino succensus cum alijs multis ad terram sanctam ire, dominicumq; inuisere statuit sepulchrū, & in itinere captus à paganis, cum ceteris suae peregrinationis plerisque socijs martyrio coronatus est, cuius gesta habentur.

*Diemo ar-
chiepiscopus
martyri-
tus.*

Circa haec tempora Rupertus quondā abbas Augiensis per papam Gregorium 7. deponitur, mandatū perferente S. Hugone abbate Cluniacensi, omninoq; illi ordinis ecclesiaeque executio interdicitur, praeter psalmodiam, quia tertio Romam citatus, vt se de obiectis purgaret criminibus, ire contempsit. Postea summi pontificis prohibitione contempta, monasteriū in Gegenbach a rege Henrico suscepit, vbi dum pro consuetudine sualibus temporalibus immoderatus intenderet, occisus est cum alio haud desperata indolis monacho adolescente, qui eum de Bambergensi monasterio secutus fuerat à seruitoribus impraediti cenobij, contra quos possessiones monasterij & ius suum progressus, ipse ad vitam arcendam defendere voluit. His temporibus Gregorius papa 7. pro causis ecclesiasticis legatum in Germaniam & Gallias misit, virum venerabile, eruditione scripturarum ac morum sanctitate integerrimum, Bernardum abbatem Masiliensem ordinis nostri, qui veniens ad hoc monasterium nostrum Hirsaugiense, quasi ad anni spacium propter difficultatem itineris conficiendi, quod volebat, hic cum fratribus remansit. Huius viri consilio S. abbas Vvilhelmus pro pleniori monachorum institutione perdiscēda, duos ex monachis suis ad Cluniacum direxit, ac postea iterum duos, & tertio nihilominus duos, qui diligent examinatione omnia illius congregationis secreta rimati sunt, & in scriptis constitutiones ad Hirsaugiam retulerunt. Vnde Vvilhelmus reuerendissimus abbas permissione Hugonis Cluniacensis abbatis sanctissimi, statuta & consuetudines sibi transmissas mutatis iuxta considerationē loci, regionis & aeris quibusdam rationabiliter mutandis, in duobus libris ordine pulchro digessit, fratribus que suis & posteris pro conseruatione conuersionis monasticae obseruandas tradidit.

*Rupertus fuit
abbas in
Gegenbach.
Rupertus
abbas de
Gegenbach
occiditur.*

*Bernardus
abbas Mas-
siliensis le-
gatus Apo-
stolicus fuit
in Hirsau-
gia.*

*Abbas Wil-
helmus duos
monachos
misit Clu-
niacum.*

MLXXXIX.

Anno Vvilhelmi abbatis 10. qui fuit dominicae natiuitatis 1079. Hidolphus archiepiscopus Coloniensis obiit, cui Sigeuinus successit. Hoc ipso anno rex Henricus fortiter debellat Saxones, ex quibus plures interierunt.

MLXXX.

*Synodus 30.
episcoporum.*

Anno autem Vvilhelmi abbatis 11. iussu Henrici regis apud Brixinā Noricorum ciuitatem iterum Synodus 30. episcoporum & multorum abbatum ac clericorum contra papam Gregorium 7. celebrata est.

Eodem

Eodem anno rursus bellum inter Rudolphum & regem Henricum geritur, & ipse Rudolphus cum alijs multis cecidit, qui Mersburg delatus à suis mortuus & sepultus est. Fertur autem in extremis positus, & abscissam dextram intuitus, cum graui suspitio dixisse ad Episcopos, qui forte aderant, Ecce hæc est manus qua Domino meo Henrico fidem sacramento firmati, quam heu vobis vrgentibus non seruauit, & ecce vitâ miser cum regno deserere compellor. Videte qui me contra Dominum meum solum ascendere fecistis, vt rediua me vestra monita sequentem duxeritis. Quibus dictis expiraui. In cuius locum Saxones & Alemânia principes Hermannum quendam præpotentem ex Germania nobilem elegerunt, qui breui tam suis quam alienis cepit despectus haberi, vnde post paucos annos depositio nomine regis, ad gratiam Henrici contulit.

MLXXXI.

Anno Wilhelmi abbatis 12. dominicæ vero natiuitatis 1081. rex Henricus Italiam cum exercitu petit, Romam que veniens in vigilia Pentecostes, resistente sibi Gregorio papa cum Romanis, ante castellum S. Petri castella posuit, vbi etiam crebris per biennium incursum vrbano infestatus, parua manu multa viriliter peregit. Obsedit ergo vrbem continuo per biennium, quam tandem cepit anno Domini 1083. indict. 6. 4. nonas Iunii, quæ fuit sexta feria hebdomadæ pentecostes. Gregorius autem papa occulte fugiens Salernam secessit, ibique vsque ad diem mortis suæ permansit. In cuius locum Henricus rex petentibus Romanis Wigbertum Rauennatensem episcopum papam constituit, quem clementem huius nominis tertium appellauit. Hæc autem institutio Vigberti antipapa facta fuit obsidione vrbis durante. in synodo 30. episcoporum (sicut diximus) apud Brixinam contra Gregorium, Henrici iussu habita. In hac synodo S. Pontificem inauditis criminibus falso accusatum, quod per artem magicam, necromanticam, & demonum suffragio sedem apostolicam inuaserit, & alia complura mentientes, absentem deposuerunt. Quod audiens papa Gregorius congregata pontificum & abbatum synodo, Vigbertum inuasorem sedis apostolicæ cum omnibus qui fuerunt in synodo Brixinensi, Henricum quoque regem cum omnibus fautoribus suis excommunicauit, & satis terribiliter maledixit.

Eodem quoque anno Vvilhelmi abbatis, videlicet 12. Moguntia ciuitas ex maiori parte cum ecclesia principali & tribus monasterijs igne consumpta sunt. Monasterium quoque Bambergense in vigilia sancti patris combustum est. Henricus quintus huius nominis rex natus est.

MLXXXII.

Anno domini 1082. cum numerus monachorum huius cœnobij sub reuerendissimo abbate Vvilhelmo, Domino benedictionem suam largiente multum creuisset, ita vt loci angustia apud S. Aurelium eos difficulter præ multitudine capere posset. (Erat enim plus quam centum quinquaginta monachi, præter conuersos, quorum non minus quam 40. fuerunt) cepit vir sanctus habere consilium cum eisdem fratribus suis de monasterio prefato aliquantulum ampliando. Sed cum id propter loci situm angustum & minus congruentem, structuramque dispositionem fieri conuenienter non posset, accepto consilio nouum monasterium transfluuium in loco eminentiori aliquantulum, & ob id saniori quoque construere decreuit, fiduciam habens de misericordia Dei magnam: quia qui totum in obsequium sui fratres in vnum collegerat, sumptus etiam pro construenda eis mansione necessaria prouideret. Cumque necessaria ad hoc opus preparare cepisset, lignorum enim ibi & lapidum magna copia erat, Domino Deo providente ceperunt diuites & nobiles multa pro Dei amore conferre, & sanctum opus propter laudabilem conuersationem monachorum & famam Vvilhelmi abbatis sine intermissione promouere. Fuit eo tempore quidam Marchio potens & diues nomine Hermannus, qui diuino spiritu attractus, mundum pro Dei amore cum omnibus rebus & pompis contemnens, occulteque fugiens, nemine præter vxorem sciète, ad monasterium Cluniacense incognitus diuertit, assumptoque à sancto Hugone abbate sanctæ conuersationis habitu, pro summi pastoris amore pastor pecorum monasterij eiusdem factus est. Huius præstantissimi viri vxor post coniugis præfati discessum, Deum bonorum suorum volens insituere heredem, sumptus & impensas sancto abbate Vvilhelmo ad construendum nouum monasterium inchoatum præstitit. Quæ tandem nescio qua ex causa vsque adeo fuit offensa, vt sanctum opus intermitteret, & retractis manibus relinqueret imperfectum. Ex his tamen quæ antea contulerat, tantum superfluit impensarum, vt reliquum pene totum quod restabat, perficeretur. Cœpit autem reuerendissimus abbas Vvilhelmus monasterium maius construere anno regiminis sui 13. qui fuit dominicæ natiuitatis 1082. indictione 5. & in nouem annis totum æ-

Rudolphus rex in bello cecidit.

Hermannus rex eligitur.

Rex biennio Romano obsideret.

Papa fugit.

Wigbertus sit Antipapa dicitur Clementis III.

Rex Antipapa cum omnibus suis excommunicatur.

Moguntia igne consumitur cum ecclesia.

Cl. monachi 40. conuersi huius monasterij.

Monasterium maius capit fundari in Hirsburgia.

Marchio sit pastor pecorum Dei ob amorem.

Marchionissa dat impensas abbati.

Annis novem monasterium perfectum est.

1081

1082

1083

confortatus... in vicarium... uandâ tuen... que necessa... cebar: quie... simplicitate... fed Dei gloriâ... b huius seculi... profitebantur

nostrî, quod... in secularibus... eos pulchram

Saltzburgen... suo fuit expul... municare no... ostrum huc in... blem in huius... monachus de... od tam sancte... u Saltzburge... lfs recessit... ns in citamen... ire, domini... suæ peregrina

orium 7. depo... nis ecclesiast... vt se de obiectis... ne contempta... dine sua locis... te indolis mo... eruitoribus... lus, ipse ad v... ecclesiasticæ le... ararum ac mo... nostrî, qui ve... propter difficil... us viri consilio... os, qui diligenti... tis constructio... ermissione He... missas mutatis... dis, in duobus... ne conuersatio

lolphus archie... nricus fortiter

toricorum citi... rum contra pa...

Eodem

Artifices omnes monachi fuerunt & conuersi.

dificium perfecit, ita vt decimo anno ecclesia fuerit consecrata. Huius autem ædificij non alios artifices habuisse credendus est quam monachos suos, quippe cum ferme ducenti essent numero, erant inter eos latini, fabri lignarij, ferrariique & architecti in omnitate & scientia architecturæ proculdubio expertissimi, quo totum opus sine adiutorio secularium artificum egregio tabulatu, vt hodie cernitur ecclesia, consummarunt. Cetera namque monasterij ædificia præter ecclesiam, pene omnia successu temporis per diuersos abbates mutata sunt.

MLXXXIII.

Richenbach fundatur.

Anno sequente qui fuit dominicæ natiuitatis 1083. abbas Wilhelmus cellam sancti Gregorij in Richenbach fundauit, cuius fundationis feriem ipsius verbis diximus his potius quam alienis inferere. *In nomine sancte & indiuidue trinitatis. Ego Wilhelmus natus*

Littera fundatur. oue Richenbach.

meis meritis, sed sola Dei misericordia canobij Hirsaugiensis abbas, notum esse desidero omnibus tam futuris quam presentibus, quod quidam ingenuus senex nomine Bern, prædiolum suum in Nigra flumina suum, in loco qui à Riuo, qui ibi Murgam insluit, Richenbach vocatur, sancto Anselmo Hirsaugien in presentia idoneorum testium in æternam hereditatem tradidit: id vnicuique postulans, vt ibidem monasterium construi satagerem. Accepto igitur communi concordique seniorum nostrorum consensu,

Omnes fratres in hic opus missi sunt.

misimus fratres monachos nostros tres, & laicales quinq; in idem prædiolum, nemore densissimo hirsugum, quatenus sylvæ eruta, locoq; purgato, construerent monasterium beato Gregorio.

Ernestus prius Prior in Richenbach.

Anno itaque incarnationis Dominicæ 1082. indictione 5. circiter idus Maij, cum venissent idem fratres in prædictum locum haud paucis diebus pro tugurio fruebant nuda abiete. Horum autem vnus vocabatur Ernestus, vir probus & curialis, qui iam prius se suaque omnia nostræ dederat obedientiæ, quem cum suis omnibus eidem loco in adiutorium concessimus. Exiit ergo idem Ernestus loco & fratribus prouisor, & quasi pater secundus, qui ad extirpandam syluam, ad purgandum locum, ad edificandum monasterium, ad construendas officinas, maxime suas ipse impensas dedit, & vndeque competenter acquisiuit. Eius ergo parentumque ipsius, sicut & meam meorumque memoriam ibidem celebrem haberi dignum iudicanti, libensque firmavi. Sane positum est fundamentum ecclesiæ, anno Wilhelmi supra dicti abbatis decimo quarto, qui erat dominicæ natiuitatis millesimus octuagesimus tertius, indictione sexta, & in trigesimo consummata est. In præfato siquidem monasterio Richenbach nostri ordinis prioratus est, qui à tempore fundationis suæ vsque in hodiernum diem, abbati huius monasterij immediate, & pleno iure ac dominio est subiectus, ad ipsumque pertinet ius instituti ac destituti priorem ipsius loci toties, quoties opus fuerit, consecrandique monachos ibidem, ac cetera faciendi quæ hodie de consuetudine & priuilegio habet in vna. Similem quoque iurisdictionem habet super prioratu in Schonrein in finibus Francozæ sita, qui subest abbati Hirsaugiensis simpliciter in omnibus immediate, habetque ius instituti ac destituti priorem, ac singula ordinandi quæ ad maioritatem prioratum huiusmodi pertinere dignoscuntur. Præpositura etiam in Rode Augustinensis diocesis immediate ad ius monasterij Hirsaugiensis pertinet, cuius præpositus abbas Hirsaugiensis, pleno iure subiectus est. At vero sanctus abbas Wilhelmus adhuc plures prioratus ordinis nostri sua sub iurisdictione illo tempore possidebat, qui succedente tempore in abbatias mutati, à iurisdictione monasterij Hirsaugiensis alienati sunt. Floruit hoc tempore ordo monasticus in hoc cœnobio, non solum numero monachorum, sed etiam personarum conditione, & meritorum qualitate vehementer insignis.

Iurisdicatio abbas Hirsaugiensis in Richenbach qualis.

Deprioratus in Schönrein.

Præpositura in Rode.

Multi nobiles in Hirsaugia facti sunt monachi.

Gebhardus ex Duce monachus, & episcopus Constantiensis.

Gebhardus abbas episcopus Spirensis.

Nam sicut in præcedentibus diximus, fama sanctissimi viri Wilhelmi abbatis longe lateque per orbem diuulgata, ceperunt ad eum multi confluere viri, in seculo nobiles & diuites, qui contemptis omnibus rebus pompisq; mundi, suaue iugum Domini sub eius obedientia portandum subierunt. Et licet omnium habere memoriã nostræ non sit facultas, tamē ne veterum Hirsaugiensium gloriã nescientibus, fabulã recitasse videamur, pauca sunt pluribus vel sola nomina dignitatibus quibus prælati sunt coniungentes, exprimamus.

Gebhardus filius ducis Alemanicæ, & frater ducis Bertholdi, vir non solum nobilitate sanguinis clarus, sed etiam sapientia, facundia & eruditione Scripturarum insignis, contempto seculo, pro Dei amore, sub sancto patre Wilhelmo in hoc nostro cœnobio monachus factus est. Hic postea Constantiensis episcopus ordinatus, multa huic monasterio Hirsaugiensis vna cum fratre duce Bertholdo bona fecit. Eiusdem nominis alter Gebhardus vir nobilis & doctus, sub eodem patre Wilhelmo monachus in hoc nostro monasterio factus, ipsi Wilhelmo in abbatia successit, & demum episcopus Spirensis constituitur.

constituitur
monachi
vix me
ro de m
cellorib
tempo
mus om
annoru
logum i
S
Schaffh
dinatus
instaura
notus, &
Georgij
diximus
tatem
nobis in
verbo &
Ad
tam, de c
tu, nomi
municati
reuerent
tate dico
suscipit.
Ad
Notgeru
omnia id
sistere.
Ad
translatu
nerabile
rentia c
Ad
sicut Ac
tis non
fundam
Ad
ne Vvelo
nis mon
Ad
lem mon
dis mor
Ad
post Aze
cellore G
bium Ri
Ad
longe sup
lem vald
postea m
ordinatu
Ad
abbatē o
baldum,
dinatus
venerab
constituitur

constitutus est, sicut in sequentibus suo loco dicemus. Dietgerus etiam monachus nostri monasterij sub S. patre Wilhelmo factus est, vir moribus & eruditione præclarus, propter vitam meritum & scientiam doctrinam, in ecclesia Metensi episcopus ordinatus est. Multi vero de monasterio nostro monachi, tam sub S. patre Wilhelmo quam sub diuersis eius successoribus, diuersis temporibus ad alia cœnobicia dati fuerunt abbates. E quibus nonnulli, temporum successu, in diuersis locis episcopi facti sunt. Horum quidem nomina tenemus omnium, licet quorundam tempora ignoremus: propterea, ne quos in supputatione annorum contingat negligi, statuimus vniuersalem omnium qui ad nos delati sunt catalogum in hoc loco breuiter ordinare.

Dietgerus episcopus Metensis. Abbas ex Cambio Hirsaugiensis ad alia monasteria dati.

10 Sigefridus monachus nostri cœnobij sub sancto patre Vvilhelmo in monasterio Schaffhusen nostri ordinis, Constantiensis diœcesis, per eundem Vvilhelmum abbas ordinatus est. Quod monasterium vetustate pene collapsum, sanctus pater pulchro tabulatu instaurans, monachis & abbati prædicto donauit. Henricus quoque monachus vir strenuus, & regularis disciplinæ zelator integerrimus, à S. patre Vvilhelmo primus abbas S. Georgij martyris in Nigra sylua, quod à fundamentis ipse construxerat, sicut longe supra diximus, constitutus est. Ad Petershusen eiusdem Constantiensis diœcesis monasterium abbatem dedit, venerabilem virum moribus & scientia insignem Diethericum huius cœnobij monachum, qui regularis disciplinæ feruidus cultor & instaurator fuit, & multos verbo & exemplo ad mundi contemptum perduxit.

Sigefridus abbas in Schaffhusen. Henricus abbas ad S. Georgij in Nigra sylua. Diethericus abbas Petershusen.

10 Ad monasterium in Haslungen Moguntinensis diœcesis, in partibus Thuringiæ situm, de quo supra diximus, abbatem misit primum ex suis monachis cum toto conuentu, nomine Gisilbertum: quem postea per Henricum regem quartum, propter excommunicationem summi Pontificis expulsum, ad Hirsaugiam cum septuaginta monachis reueriam, ad monasterium in Reinhartzborn, in finibus Thuringiæ, eiusdem Moguntinæ diœcesis abbatem constituit, qui etiam monasterium Erfordensē gubernandum suscepit.

Gisilbertus ad Haslungen abbas constituitur.

Ad monasterium quoque in Zvifalten Constantiensis diœcesis abbatem dedit Notgerum monachum, virum in disciplinis monasticis optime imbutum, & per omnia idoneum, qui monachos verbis & exemplis ad normam regularis vitæ posset institueret.

Notgerus abbas ad Zvifalten missus est.

10 Ad monasterium vero in Camburg Herbpolenensis diœcesis, quod nunc ab ordine translatum est, abbatem dedit Guntherum monachum, virum prudentia & religione venerabilem, qui ante conversionem suam magnam in curialibus causis opinionem experientiam consequutus fuerat.

Guntherus abbas constituitur ad Camburg.

Ad cellam S. Petri, quam de Vvilhelm superius diximus translata, abbatem constituit Adelberonem, virum tam in monasticis disciplinis quam in secularibus experientis non mediocriter insignem, qui sub eius magisterio totius institutionis vitæ regularis fundamentum edoctus, plures ad pietatem suo conuertit exemplo.

Adelberus abbas ad cellam S. Petri missus.

10 Ad monasterium quoque in Altdorf Argentinensis diœcesis, dedit abbatem nomine Vvelchionem, venerabilem monachum, ab optimo præceptore in omnibus disciplinis monasticæ conuersationis optime institutum.

Vvelchus abbas.

Ad monasterium quod dicitur Buren, in diœcesi Augustensi Azelmum venerabilem monachum transmisit abbatem, qui claro genere natus, nobilem profapiam sanctis moribus adornaui, seque pastorem ouibus Christi non inutilem exhibere studuit.

Azelmus abbas in Buren.

Ad eundem quoque locum Otto monachus, non inelegans persona missus est, & post Azelmum in abbatem constitutus. Quod an sub Vvilhelmo factum sit, aut eius successore Gebhardo, non satis cognitum habemus. Idem Otto postmodum etiam cœnobium Rinauve Constantiensis diœcesis regendum suscepit.

Otto abbas ad eundem locum. Rinauve.

10 Ad monasterium sancti Ioannis Magdeburgensis in Saxonia, cuius foundationem longe superius descripsimus, monachum transmisit in abbatem Hildeboldum venerabilem valde virum, de quo multa laudum præconia feruntur. Ad idem quoque cœnobium postea missus fuit frater Hugo monachus nostri conuentus Hirsaugiensis, & in abbatem ordinatus, vir magna prudentia, honestatis & religionis.

Hildeboldus ad Magdeburg abbas. Hugo.

Ad monasterium vero quod in Constantiensis diœcesi situm Isna vocatur, pater sanctus in abbatem ordinauit, multa religionis & deuotionis monachum sui cœuentus, nomine Erckenboldum, in monasticis institutionibus optime institutum. Ad eundem locum postea ordinatus est in abbatem Bruno monachus Hirsaugiensis cœnobij, vir pietate & religione venerabilis & multum insignis, diuinarumque scripturarum non ignarus.

Erckenboldus abbas ad Isnam. Bruno abbas.

101111

101111

adificij non
me ducenti
in omni arte
torio seculari.
Cetera nan-
diuersos ab-

cellam sancti
xi mus his po-
libet in multis
omnibus tam-
in Nigra syl-
relio Hirsaugi-
vi ibidem mu-
rorum consue-
enissimum inspi-

us Maij, cum
o fruebantur
qui iam prius
eidem loco
quisor, & qua-
sicandum mo-
vnde quaque
meorumque
Sane post
quarto, que
& in triennio
ordinis priora-
uius monaste-
ius in firmam
dique mona-
ber in vlt. Si-
us Francorū
etque ius in-
prioratum
stiensis diœce-
pati Hirsaugi-
rioratus ordi-
nare in abba-
hoc tempore
tiam periona-

abbatis longe
ulo nobiles &
omni sub eius
non sit faculta-
mur, paucorū
expriamus
solum nobili-
pturarum in-
no in hoc no-
ordinatus, mul-
Eiuidē nomi-
in hoc nostro
rensis ecclesie
constituit

*Wettilo
abbas in
Carentia.* Ad monasterium autem Lauense, quod in prouincia Carentinorum pater S. con-
struxit, quemadmodum superius dictum est, abbatem instituit Wettilonem, virum stren-
uum & religiosa seneritate reuendunt, tam monasticis institutionibus quam scriptu-
rarum scientia satis imbutum.

*Segevvinus
abbas Rosati.* Segevvinus monachus Hirsaugiensis cœnobij, cum predicto abbate Wettilone
missus in Carentiam sine permissione abbatis Gebhardi & fratrum Hirsaugiensium, ab-
batiam Rosati iuxta Aquileiam suscepit. Quod cum fratribus suis displicere cognouisset,
ad monasterium Hirsaugiense compunctus, redijt, ipsa mque abbatiam suam interea di-
misit. Quem abbas Gebhardus ad probandam pœnitentiam & compunctionem eius
in ultimo congregationis loco sedere fecit. Quod cum cum humiliter suffrete videret,
cum fratrum consilio proprio eum loco restituit. Alius vero quidam ex nostris nomine

*Gaudentius
abbas fa-
bus,
Manegol-
dus abbas
Campido-
nensis.* Gaudentius, qui cum illo iuerat, etiam abbatiam sine fratrum Hirsaugiensium consensu
adeptus, ad monasterium pro pœnitentia non redijt, & ideo inter abbates de Hirsauga
missos non computatur. Manegoldum quoque monachum conuentus Hirsaugiensis,
qui sine abbatis & fratrum consensu abbatiam Campidonensem in diocesi Constanti-
ensi ab Henrico rege quinto interuentu amicorum obtinuit, de fratrum & abbatum suo-
rum unanimi consilio abiecerunt.

*Esso abbas
in Beinwil-
ler.* Ad monasterium quod dicitur Beinwile, monachus quidam Hirsaugiensis cœno-
bij in abbatem datus est, nomine Esso, vir moribus & vita maturus & regularis disciplinam
feruidus zelator, sub Gebhardo abbate, qui S. Wilhelmus successit.

*Euerardus
abbas in O-
denheim.
Gerungus
abbas cellæ
Paulinæ.* Ad monasterium vero in Odenheim Spirensis diocesis, inde abbatem dedit Euer-
ardum monachum Hirsaugiensis conuentus valde notabilem, de cuius fundatione soo-
tempore post hæc mentionem faciemus. Gerungus quoque monachus Hirsaugiensis &
prior S. Aurelij trans pontem, vir certe religiosissimus, factus est abbas monasterij cellæ
Paulinæ in Saxonia Moguntinensis diocesis, sub Brunone abbate, de cuius laudabili
conuersatione cum ad annum Domini 1107. & ipsius Brunonis tempora peruenerimus,
litiis dicemus. Ad eundem locum cellæ Paulinæ post Gerungum in abbatem assum-

*Vdalricus
abbas ibi-
dem.* ptus est Vdalricus, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir moribus & vita reueren-
dus, & non minus eruditione scripturarum quam conuersatione, pastoralis cura dignus
atque idoneus.

*Wolpeto
abbas in
Goltzen.
Burgardus
abbas ibi-
dem.* Ad monasterium quoque in Godisaugia Spirensis diocesis, abbas directus est ve-
nerabilis huius monasterij monachus nomine Wolpeto, magnarum virtutum homo, &
tam in spiritualibus quam temporalibus optime expertus. Ad idem quoque monaste-
rium alio postea tempore in abbatem constitutus est Burgardus monachus huius cœno-
bij Hirsaugiensis, regularis disciplinæ amator precipuus.

*Wolfgangus
Euernoldus
in Brünin-
gen.* Ad monasterium autem Montis monachorum prope Bambergam in Franca O-
rientali, Wolfgangus monachus ad instantiam fratrum ibidem Deo famulantium trans-
missus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Euernoldus monachus huius cœnobij
Hirsaugiensis, ad monasterium Briternugense in abbatem constitutus est, vir scientiæ &
conuersationis sanctissimus, qui multis in vita & post mortem fertur claruisse miraculis,
cuius vita & conuersatio cum miraculis in duobus libellis conscripta latius in præfato cœ-
nobio habetur.

*Drutvvinus
abbas in
Breitlau.* Drutvvinus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad monasterium Moguntinæ
diocesis in Hassia nouiter constructum, cum duodecim monachis missus est, & in abba-
tem ordinatus anno Domini 1110. sub abbate Brunone. Nomen autem monasterij Brei-
tenau dicitur, de quo postea suo loco & tempore latius dicemus. Egebertus monachus
huius cœnobij ad Passaufam missus est circa idem tempus, & in abbatem constitutus, vir
non infime doctus, & tam moribus quam eruditione scripturarum veneranda opinio-
nis. Ad eundem quoque postea locum in abbatem constitutus est venerabilis huius cœ-
nobij monachus nomine Volpoldus, qui & Hugo dicebatur, magnarum virtutum ho-

*Volpoldus
abbas ibi-
dem.
Reginboldus
abbas ad
Nann.
Adalbertus
abbas ibi-
dem.
Adalbertus
abbas in
Lichingen.* mo, qui regularis disciplina precipuus cultor erat. Reginboldus monachus huius cœno-
bij, ad quoddam monasterium quod Nann dicitur missus est, & ad instantiam multorum
in abbatem ordinatus. Adalbertus quoque huius cœnobij monachus post mortem ipsius
Reginboldi, ad eundem locum abbas missus est, vir tanto dignus honore, quippe qui non
minus vita quam scientia venerabilis fuit.

Adalbertus alius quoque huius cœnobij monachus, vir moribus & scientia insignis,
ad monasterium in Echlingen Augustensis diocesis, ad instantiam monachorum eius-
dem loci missus est, & in abbatem solenniter ordinatus. Qui quum esset vir multum re-

Religiosus & prudens, monasterium sibi commissum in utroque statu non mediocriter ornando amplauit.

Adelhelmus quoque monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir doctus & religiosus, de quo quidam sic cecinit:

*Hic homo per mores cunctorum traxit amores,
Quique pijs mores non mutauit per honores.*

Primum abbas monasterij quod Ammineberg dicitur, constitutus est: ac deinde post annos aliquot, ad monasterium Mediolacense Treuerensis diœcesis translatus, abbatiam eiusdem loci publico assensu, & rogatu omnium monachorum inibi degentium regen-

Adelhelmus abbas in Ammineberg.

Postea apud Mediolanum.

Wernherus abbas S. Petri.

Henricus in Breitenan.

Diethericus in Suarizach.

Conradus abbas in Amorbach.

Conradus alter abbas in Suarizach.

Burchardus abbas in Wingartz. Diethericus abbas ibid.

Rupertus abbas ad Gotisau.

Rudigerus abbas in Tharissa.

Lupoldus abbas in Besselborn. Diepoldus in Schaffhusen.

Godfridus in Bregentz abbas.

Godfridus in Zveifalten.

Sigebardus abbas in Laurissa.

dam suscepit, quam vsque ad finem vitæ strenue ac laudabiliter gubernauit. Ad monasterium vero S. Petri in Erphordia Moguntinensis diœcesis, post mortem abbatis Ruperti missus fuit ex hoc monasterio Hirsaugiensi, anno Domini 1128. sub Volmaro abbate monachus venerabilis nomine Vernerus, qui in abbatem ibidem constitutus, multa bona eidem cœnobio sua industria acquisiuit. Aquæ ductum in monasterium mirabili ingenio & impensis non modicis inchoauit, & vtiliter satis perfecit. Post mortem quoque Drutnini primi abbatis in Breutennau, de quo supra diximus, Henricus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis in abbatem eiusdem loci constitutus est anno Domini 1132. indictione 10. sub Volmaro abbate, de quo latius suo tempore dicendum est. Diethericus vero monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, sub eodem abbate Vvolmaro ad monasteri-

um S. Felicitatis prope ciuitatem Herbipolensem, quod Suarizach dicitur, ad instantiam monachorum eiusdem & preces episcopi Herbipolensis missus, in abbatem ordinatus est. Conradus monachus Hirsaugiensis vir multum venerabilis, primo in monasterio Schörein factus est prior, ac deinde in abbatem monasterij Amorbach Herbipolensis diœcesis ordinatus, illud structuris & rebus notabiliter amplauit, regularisq; disciplina seruore iam pene collapsam suo tempore in eodem magnifice renouauit. Eiusdem quoque nominis Conradus alter, monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, abbas datus est ad monasterium Suarizach iuxta Rhenū in diœcesi Argentinensi, ad petitiones & instantiam fratrum & episcopi eiusdem loci. Fuit autem vir valde religiosus, & diuinarum scripturarum non ignarus. Burchardus quoque monachus genere nobilis, virtute morum & eruditione scripturarum nobilior, procul ad monasterium quod dicitur Vinea, vulgariter Vvingarten, in diœcesi Constantiensi, abbas datus est tēpore Manegoldi abbatis. Diethericus reuerendæ memoriæ vir post mortem Burchardi ad eundem locum missus de monasterio isto Hirsaugiense, in abbatē ordinatus est, qui vita & moribus dignū se ouibus Christi pastorem exhibere verbo & exemplo curauit. Rupertus etiam huius cœnobij Hirsaugiensis venerabilis monachus, ad monasterium Gotisau Spirensis diœcesis, abbas datus est sub Mangoldo abbate, qui propter improbitatem subditorum suorum tandem abbatia dimissa ad Hirsaugiam reuersus est, & post obitum Manegoldi in abbatem huius loci electus, anno Domini 1165. indictione 13. de quo suo tempore mentionem faciemus congrue latiore.

Ad monasterium quoque Tharis, quod in Herbipolensi parochia situm est, quinque à Bambergâ per descensum Mogoni ferme miliaribus distans, in abbatem ex hoc Hirsaugiensi cœnobio datus est, sub Manegoldo venerabili abbate Rudigerus, monachus moribus & eruditione insignis.

Ad monasterium vero quod Besselborn dicitur, in diœcesi Auguſtensi, missus est abbas ex hoc Hirsaugiensi cœnobio Lupoldus monachus, vir secundum parentelam carnis non ignobilis, sed virtute animi & scientia scripturarum multis nobilissimis longe nobilior. Diepoldus monachus huius cœnobij, vir multum studiosus & librorum amator præcipuus, ad monasterium in Schaffhusen, Constantiensis diœcesis missus est, & in abbatem solenniter ordinatus.

Ad monasterium vero quod Brigantium dicitur, in diœcesi Constantiensi, vulgari- ter Bregentz, Godfridus huius cœnobij monachus insignis missus est, & in abbatem omnium fratrum assensu & instantia ordinatus, qui quam vtiliter præfuerit, monumenta ab eo posita in eodem cœnobio vsque in præsentem diem manifestant.

Ad monasterium vero Zveifalten Constantiensis diœcesis, in abbatem ordinatus est alter Godfridus, etiam monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, vir dignus honore, qui verbo & exemplo gregem sibi commissum pascere diligentissime semper studuit. Potro ad monasterium Laurissense Wormatiensis diœcesis, quod Præmonstratenses hodie inhabitant, datus est abbas ex hoc monasterio Hirsaugiensi Sigebardus monachus, vita & conuerſatione præcipuus, qui locum ipsum in utroque statu magnifice reparauit.

1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100

*Henricus
abbas in
Blidenstad.*

Ad monasterium quoque sancti Ferrucij in Blidenstad Moguntinensis diocesis, quod ante hoc ferme triennium ab ordine est translatum, Henricus huius cœnobij monachus missus est, & in abbatem legitimum ordinatus.

*Rudolphus
ad Gotifau,
Meginus
in V. Vin.
Garten.*

Rudolphus quoque monachus Hirsaugiensis, ad monasterium Gotifau Spirensis diocesis in abbatem ordinatus, prauos monachorum mores ad limitem regularis obseruantia, sua prudentia & obseruatione studiosa sollicitudine reduxit. Meginus huius cœnobij monachus, propter industriam suam & laudabilem conuersationem primum prior in Richenbach constitutus est, & postea monasterij Weingarten in diocesi Constantiensis abbas ordinatus gregi sibi commisso non ociose præfuit.

*Conradus
abbas in
Hornbach.*

Ad monasterium in Hornbach Metensis diocesis, in abbatem missus & ordinatus est Conradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium.

Conradus.

Ad monasterium vero Gotifau Spirensis diocesis, post mortem Rudolphi abbatis missus est ad petitiones fratrum eiusdem loci Conradus monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, in abbatem legitime ordinatus.

*Conradus
abbas in Al-
persbach.*

Alius quoque eiusdem nominis Conradus, monachus huius monasterij monasterij Alpersbach Constantiensis diocesis in abbatem ordinatus est, vir in agendis negotiis mundialibus valde industrius & expertus, ac diuinarum institutionum non ignarus, qui eidem cœnobio strenue præfuit, & tam verbo quam exemplo pastorem se in omnibus vtilem exhibere curauit.

*Hildebertus
ad Seruati-
ach.*

Ad monasterium in Suartzach iuxta Rhenum, in diocesi Argentinensi, datus est abbas Hildebertus huius cœnobij monachus, qui moribus & scientia non infime decoratus, tali honore dignus habitus est.

*Marquar-
dus ad De-
ckingen.*

Marquardus vero monachus huius cœnobij, & ipse vir multarum virtutum & diuinarum scripturarum studiosus amator, ad monasterium in Deckingen Augustensis diocesis, ad instantiam monachorum ibidem commorantium missus est, & in abbatem eiusdem rite ordinatus.

*Bertholdus
ad Alpers-
bach.*

Ad monasterium quoque in Alpersbach missus est pro abbate veneranda memorie huius cœnobij Hirsaugiensis nomine Bertholdus, qui aliquanto tempore fuit prior cellæ S. Gregorij in Richenbach, vir omni dignus honore.

*Wilhel-
mus ad Ot-
tenburen.*

Ad monasterium vero in Ottenburen Augustensis diocesis abbas directus est Wilhelmus, primo monachus huius cœnobij Hirsaugiensis, ac deinde præpositus in Roth, eiusdem Augustensis diocesis, inde per episcopos & monachos præfati monasterij ad abbatiam euocatus.

*Iohannes
ad Schut-
tera.*

Ad monasterium in Schuttera Argentinensis diocesis, de cuius fundatione longe superius mentionem fecimus, abbas datus est huius cœnobij monachus Iohannes cognomento Wedel, qui primo per annos aliquot prior claustralis in hoc loco exstitit, deinde prior in Richenbach factus est, ac postremo sub Blasio abbate anto dominicæ natiuitatis millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo, in die 10. mortuo Iohanne Phal abbate in Schuttera, qui reformationem nostram Bursfeldensem vulgariter dictam persequutus assumpsit, in locum eius ordinatus est abbas, vir ingenio mitis, non tamen remissus, in agendis curis temporalibus satis industrius, zeloque disciplinæ regularis, & vitæ honestate coram omnibus eum cognoscentibus irreprehensibilis, qui cum adhuc præfenti habeatur in vita, honestate ad monemur religiosa ab eius laudibus temperare. At vero nominibus eorum qui ex hoc monasterio ad diuersa cœnobia à tempore Wilhelmi abbatis vsque in præsentem dominicæ natiuitatis annum 1501. quo ista scripsimus, Maximiliano Romanis imperante, sunt constituti abbates per ordinem, quantum ad notitiam nostram peruenierunt rite signatis, quanquam per negligentiam veterum, multorum nomina prætermissa sunt, ad ordinem assumptæ historiae tandem nobis est reuertendum.

*Rogressus ad
historiam
sic.*

*Henricus
rex ab An-
tipapa Ro-
ma benedi-
citur.
Angusta
capitur.
Synodus
Moguntia
celebratur
contra Papam.*

MLXXXIII.
Anno igitur Wilhelmi abbatis 15. qui fuit dominicæ natiuitatis 1084. annus, Henricus rex quartus nominis huius, cum Bertha vxore sua in die sancto paschatis Romæ benedictionem imperialem ab antipapa Clemente suscepit. Postea in de digressus, Italiamque transiens, Augustam ciuitatem Rhetiorum ab Alemannis inuasam obsedit & cepit.

MLXXXV.
Anno sequente, qui fuit abbas Wilhelmi 16. synodus magna episcoporum & abbatum Moguntia in monasterio S. martyris Albani, iussu Henrici regis contra S. papam Gregorium 7. celebratur, cui ipse cum legatis antipapæ, Clementis personaliter interuit, & omnes

& omnes contra Gregorium in obedientiam ipsius Clementis iurare potentialiter compulsi. Huic synodo praesedit Wetzilo archiepiscopus Moguntinus, successor Sifridi pontificis, de quo plura iam in superioribus nos dixisse meminimus, qui Gregorium papam depositum pronunciabat. Erat autem iste Wetzilo vir doctus, tam in diuinis scripturis quam in literis secularibus, eloquio dulcis & facundissimus, tantusque verbi Dei praedicator suo tempore habitus est, ut similem habuerit neminem. Ad hanc synodum Wilhelmus abbas sanctissimus per epistolas regias vocatus, venire contempsit, subtili se adinventione tutatus, malens pro defensione vicarij Christi rerum corporisque periculis audacter subijci, quam prauorum consensu maculari.

Wetzilo archiepiscopus Moguntinus praedicator sancti Gregorius. Abbas VII. Wilhelmus ad Synodum venire contempsit.

10 Eodem anno Gregorius papa 7. apud Salernam moritur, cui per electionem canonicam primum successit Desiderius abbas monasterij Cassinensis ordinis nostri, qui Victor tertius appellatus est.

Gregorius Papa moritur. Desiderius abbas Cassinensis fit Papa. Bellum inter Henricum & Hermannum. Herbipoliam capitur.

MLXXXVI.

Anno Wilhelmi abbatis 17. qui fuit dominicae natiuitatis 1086. Henricus rex Saxoniam cum exercitu magno & patriam vndique omnibus iratus praeda & incendio deuastat. Hermannus autem quem Saxones contra Henricum in regem iussu Gregorij papae constituerant, congregato exercitu quam maximo iuxta Herbipolim ei in loco occurrit, qui dicitur Bleichfeld, vbi conferto praelio innumerabilis multitudo ex vtraque parte occubuit. Hermannus victoriam obtinuit, & ciuitatem Herbipolensem cepit, quam tamen

Ordo Carthusianum capta.

20 Henricus rex statim per manum validam suorum recuperauit.

Hoc ipso anno ordo Carthusiensis in dioecesi Gratiapolitano fundari coepit, quod sic accidit. Sanctus Hugo episcopus, tunc Gratiapolitanus, vidit per somnium in solitudine Carthusiae Deum suae dignationi habitaculum construentem, stellas etiam septem ducatum sibi praestantes itineris. Et ecce sanctitatis eius odore attracti, ad ipsum veniunt septem viri, qui omnes vno desiderio succensi, locum vitae eremiticae congruum quaerebant, necdum reppererant. Horum primus fuit Bruno, ex Colonia Agrippina oriundus, magister in Theologia Parisiensis, vir autem religione scientiaque literarum famosissimus, alij quatuor literati & duo laici, quos S. Hugo gratanter suscepit, & voti compotes fecit. Ipso namque consulente, adiuuante, & comitante, Carthusiae solitudinem intrantes, mansiones suo proposito necessarias extruxerunt. Circa idem tempus floruit Stephanus Leuita, vir miraculis, abstinentia, & sanctitate clarissimus, qui ex Auernia oriundus, ad territorium Lemnicense demigrans, vitam eremiticam per annos fere quinquaginta, cum paucis qui ad ipsum confluxerant, exercuit, à quo coepit ordo Grandimontensis.

Bruno Coloniae fit prior Carthusianus.

Ordo Grandimontensis instituit. Marianus Scotus moritur.

Hoc ipso anno Marianus Scotus, monachus Fuldensis, Chronographus insignis, de quo longe superius mentionem fecimus, apud Moguntiacum pro Christi amore inclusus moritur, & in maiori ecclesia S. Martini cum honore debito sepelitur.

MLXXXVII.

40 Anno autem Wilhelmi abbatis 18. qui fuit Domini millesimus octuagesimus septimus, Victor papa hausto veneno in sacro calice moritur: quod multi insidijs Henrici regis, & Wigberti antipapae factum tradunt.

Victor Papa ordinis nostri obiit.

Post quem in verum Christi vicarium electus fuit Otto episcopus Hostiensis, dictusque est Urbanus secundus, & sedit annis 12. mensibus quatuor. Hic primo fuit clericus Remensis ecclesiae, postea factus est monachus Cluniacensis nostri ordinis, deinde prior eiusdem coenobij, ex priore episcopus Hostiensis, & postremo ex episcopo factus est papa.

Urbanus Papa II. ordinis nostri fit.

Hermannus falso regis nomine deposito, permissione Imperatoris ad propria reuersus, post paucos dies in obsidione cuiusdam oppidi occisus interijt.

Hermannus obiit.

Bertha imperatrix obiit, & apud Moguntiam sepulta est, sed postea ab Imperatore Spiram transfertur.

Imperatrix obiit.

MLXXXVIII.

Anno sequenti, qui erat Wilhelmi abbatis 19. Domini autem 1088. obiit Wetzilo Moguntinus archiepiscopus, cui successit Ruthardus. Hoc ipso anno Augusta ciuitas in insidijs Sueuorum in caena Domini capitur, & secunda feria post festum paschatis ab eisdem destruitur.

Ruthardus Archiepiscopus Moguntinus. Augusta capitur.

Claruit his temporibus in hoc monasterio Hirsaugiensis Adelbertus monachus, qui sub patre S. Wilhelmo prioris officium annis non paucis strenue gessit. Erat enim vir omnino decore virtutum ornatus, conuersationis sanctitate à bono magistro nequaquam dege-

Adelbertus Prior huius loci.

*Diethericus
Prior huius
loci.*

*Otto, prior
cellarius
huius loci.*

*Gebhardus
Prior huius
loci. postea
abbas.*

nerans, qui licet debilis esset in corpore, mente tamen sursum erectus ad Deum semper in contemplatione diuinorum sanus & firmus perstabat. Eius conuersatio cunctis erant in exemplum, in cuius moribus religio summa, sapientia vera, & charitas perfecta reuelabant. Huic sancto viro in prioratu huius monasterij per ordinationem abbatis Wilhelmi successit Diethericus monachus, vir omni honore dignus, qui postea factus est abbas monasterij Petershusen in Constantia, quem admodum supra diximus, ubi Gregem Wilhelmus in priorem ordinauit Ottonem monachum venerabilem senem, moribus prior, per plures vero annos cellarius monasterij fuit. In disponendis enim negotiis temporalibus, rebusque domesticis, summa prudentia vigeat. quo factum est, ut ipso ceteriora cuncta sapienter disponente, sanctus pater interius liberius vacando esset intentus. Et quamuis ratione curæ domesticæ cum Martha cogereur esse sollicitus erga planities, spirituale tamen Mariæ otium non neglexit, sed ita semper curabat temporalia, ut spiritualis conuersationis sancta exercitia non obmitteret. Post hunc S. pater priorem constituit Gebhardum virum nobilem, & in omnibus agendis singulari prudentia mirandum, qui & in abbacia huius monasterij (vt dicemus postea) successit, de cuius moribus & vita suo loco dicemus.

MLXXXIX.

Hermannus.

Eppo.

*Imperator
secundam
duxit uxorem.*

*Plaga hor-
renda fuit
in populo.*

*Imperator
Italiam in-
greditur.*

*Monasterij
nouum con-
summatio.*

*Notam pater
Wilhelmi sa-
lum.*

*Ecclesiam
nova dedicata
est.*

*Gebhardus
Prior Clu-
niacum
mittitur.*

Anno Vvilhelmi abbatis 20. qui fuit natiuitatis dominicæ 1089. Sigevvinus archiepiscopus Colonienfis obiit, cui Hermannus tertius, cognomento Diues in ordine successit.

Post mortem Dietmari Vvormatiensis episcopi, quæ accidit anno Domini 1085, indictione 8. Eppo in episcopum ordinatus his temporibus claruit, de quo multa miranda narrantur, & annis non paucis in episcopatu suo præfuit. Imperator nuptias Coloniz celebravit, quandam Vdonis marchionis viduam nomine Praxedem, Ruscorum regis filiam, ducens uxorem, de qua suscepit filium nomine Henricum, qui post patrem repudiato Conrado regnavit, & filiam nomine Agnetem. Inde Aquigrani digressus Conradum filium suum seniore in regem fecit, quem tamen postea nato Henrico quinto repudians.

Hoc anno pestilentia maxima fuit in occidentali parte Lotharingæ, ubi multi facro igne interiora consumente putrescentes membris excisis, instar carbonum nigrescentibus, aut miserabiliter moriebantur, aut manibus aut pedibus putrefactis truncati, miserabiliore vitæ referabantur. Multi vero neruorum contractione distorti miserabili tormentorum genere cruciabantur. Terræ motus magni in diuersis Europæ locis fuerunt.

MXX.

Anno abbatis Vvilhelmi 21. qui fuit domini 1090. Imperator Italiam rursus ingreditur, ibique fere per 7. annos moratur, Florentiam obsidione cingit, & multa prælia committit.

MXXI.

Anno Vvilhelmi abbatis 22. nondum completo, qui fuit dominicæ natiuitatis 1091. maius coenobium Hirsaugiense, quod pater ipse sanctus ante octennium incepit, impensis marchionis, per manus fratrum sub eius obedientia militantium, hoc in loco quo hodie cernitur nouo, à foundationis initio consummatum est anno. Completis autem omnibus quæ ad structuram huius rationem pertinebant, sanctus pater Wilhelmus ipsum templum monasterij per gyrum pauperibus repleuit, à superiori videlicet parte altaris usque ad valvas versus occidentalem plagam extremas, & clausis ianuis per seipsum omnibus cum maxima humilitate ad mensam ministravit. Iamque deinceps vsque ad diem obitus sui plus solito pauperibus stipendia erogauit. Eodem igitur anno domini nostri Iesu Christi 1091. huius monasterij Hirsaugiensis ecclesia per S. Wilhelmum abbatem à fundamentis egregio tabulatu nouiter constructa, ad ipsius instantiam est dedicata in præsentia episcoporum, nobilium, abbatum, & multorum notabilium hominum, in honore sanctorum Apostolorum Christi Petri & Pauli, Dedicatione huiusmodi facta sanctus pater miro aestuabat desiderio, vt aliquas de sancto apostolorum principe posset habere reliquias, in cuius honore tam sumptuosum templum construxerat. Communicato igitur consilio seniorum, misit ad Cluniacum priorem suum Gebhardum virum doctum & valde prudentem, ad Hugonem venerabilem sanctissimumque abbatem, rogans vt sibi aliquas de S. Petro apostolo reliquias transmittere dignaretur S. autem pater Hugo abbas Cluniacensis

ritatis notitiam peruenire, presentium tenore cupimus, cum quibus amicitiam in ista confraternitatis abbatem sanctissimum Wilhelmum, dum adhuc in presenti uiuere uideretur, scimus.

Cluniacum.

Inter omnia uero primum fuit monasterium illud famosissimum Cluniacense, a quo reformationis suae initium Hirsaugia sumpsit, & ob id confederationem a Wilhelmo cum ipso factam, multis postea annis inuiolatam custodiuit. Aliorum ista sunt nomina:

*Nomina
monasterio-
rum confra-
ternitatem
habentium.*

- Monasterium in Schaffhufen Constantiensis diocesis.
 Monasterium Diuionense.
 Monasterium maius Turonense.
 Monasterium Augiense in diocesi Constantiensi.
 Monasterium Corbeienense in Westphalia Padebornensis diocesis.
 Monasterium S. Mariae ad cremiras Constantiensis diocesis.
 Monasterium in Rinaugia eiusdem Constantiensis diocesis.
 Monasterium Cremmismunster.
 Monasterium Petershufen in Constantia.
 Monasterium Altdorff Argentinensis diocesis.
 Monasterium in Comburg Herbipolensis diocesis.
 Monasterium Ottenburen Augustensis diocesis.
 Monasterium Zveiffalten Constantiensis diocesis.
 Monasterium S. Georgij Constantiensis diocesis.
 Monasterium Reinhardis bronna in Thuringia Moguntinensis diocesis.
 Monasterium S. Petri in Erfordia eiusdem diocesis Moguntinae.
 Monasterium in Besselbronna Augustensis diocesis.
 Monasterium cellae S. Petri in Brisgavv.
 Monasterium cellae S. Pauli apud Carentinos.
 Monasterium S. Ioannis Baptistae apud Parthenopolim Magdeburgensis diocesis.
 Monasterium fratrum de Ritenbuch.
 Monasterium in Neresheim Augustensis diocesis.
 Monasterium fratrum de Mortbach.
 Monasterium fratrum de Franckenthal Wormatiensis diocesis.
 Monasterium in Isna Constantiensis diocesis.
 Monasterium in Suartzach Argentinensis diocesis.
 Canonici quoque maioris ecclesiae Spirensis confraternitatem cum domino Wilhelmo & fratribus huius coenobij contraxerunt.
 Monasterium in Schluchtera Herbipolensis diocesis.
 Monasterium Castellense in diocesi Eistetensi.
 Monasterium in Hafungen Moguntinensis diocesis.
 Monasterium S. Eucharij Treuerensis, quod hodie S. Matthiae dicitur.
 Monasterium S. Pantaleonis in Colonia.
 Monasterium in Breitenavv Moguntinensis diocesis.
 Monasterium in Gegenbach Argentinensis diocesis.
 Monasterium in Echlingen Augustensis diocesis.
 Monasterium Ameneberg.
 Monasterium cellae S. Mariae.
 Monasterium Etenheimmunster Argentinensis diocesis.
 Monasterium Godisau Spirensis diocesis.
 Monasterium Osenhufen Constantiensis diocesis.
 Monasterium Mediolacense Treuerensis diocesis.
 Monasterium Bagenack.
 Monasterium Anhufen.
 Monasterium S. Vdalrici in Augusta.
 Monasterium Brininga in Bohemia.
 Monasterium quod dicitur Nuucmunster.
 Monasterium in Claderub.
 Monasterium S. Blasij Constantiensis diocesis.
 Monasterium Murense in eadem diocesi Constant.

*Nomina
monasterio-
rum confra-
ternitatem
habentium.*

*Cum S. Pa-
tre Wilhel-
mo & fra-
tribus.*

Monaste-

rennii

- Monasterium quod appellatur Kodevicum
- Monasterium Neustadt Herbipolensis diocesis.
- Monasterium Clingenmunster Spirensis diocesis.
- Monasterium in Blindenstad Moguntinensis diocesis.
- Monasterium in Wiblingen Constantiensis diocesis.
- Monasterium Massiliense.
- Monasterium S. Leonhardi.
- Monasterium Sigentbergense, Colonienfis diocesis.
- Monasterium de Sunsheln Spirensis diocesis.
- 10 Monasterium in Bruviller Colonienfis diocesis.
- Abbatia quoque de Homburg similem confraternitatem à S. patre Wihelmo & fratribus Hirsaugiensibus cum ceteris obtinuit.
- Monasterium S. Heimerami Ratisponensis.
- Monasterium S. Maximini prope Treuerim.
- Monasterium S. Albani Mogunt.
- Monasterium Lymburg Spirensis diocesis.
- Monasterium in Amorbach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Valrici prope Constantiam.
- Monasterium in Eidenheim Eistetensis diocesis.
- 10 Monasterium Montis monachorum Bambergensis diocesis.
- Monasterium Suartzach Herbipolensis diocesis.
- Monasterium S. Burchardi iuxta Herbipolim.
- Monasterium in Deckingen Augustensis diocesis.
- Monasterium sanctae crucis in Werdea Augustensis diocesis.
- Monasterium S. Nazarii in Laurissa Vvormatienfis diocesis.

*Hirsaugien-
sibus ab-
batum hoc
tempore.*

*Hirsaugien-
sibus fratri-
um summa
abbatia.*

*Vvorma-
tibus con-
fraternitas.*

Sed & alia pleraque monasteria sub confederationis mutuae titulo in eandem co-
fraternitatem Hirsaugiensium à sancto abbate Vvilhelmo suscepta fuerunt, quorum no-
mina ad memoriam nostri venire non permittit temporis nimia vetustas. Canonici quo-
quo secularium ecclesiarum simul & cathedralium in diuersis prouincijs constituti, prin-
cipales quoque nobiles & pontificesque & potentes multi in seculo, audita conuersione
sanctissima Vvilhelmi abbatis, & monachorum Hirsaugiensium, eorum se orationibus
deuotissime commendantes orabant instanter in eorum suscipi confraternitatem. Tan-
ta enim de illa sanctissima congregatione bona, in omni terra tempore Vvilhelmi dice-
bantur ab omnibus qui Deum amabant, vt beatos se crederent quicumque ad eorum co-
fraternitatem fuissent admissi. Nec erat inter multos tunc celebris ociosa ista memoranda
fraternitas, qua missis & orationibus sanctorum cumulatam, defunctorum animabus gra-
ta, subsidia ministrabat. Hoc enim compacta sonabant, vt quoties defunctus aliquis de
monasterio sub confraternitate praefata susceptus, in caenobio Hirsaugiensis denunciatus
fuisse, constituta pro eo mox fierent orationes, vigilia, missae, disciplina & eleemosyna,
40 quas pariformiter & ab alijs pro se fieri post mortem singuli expectabant. Denique si qua-
do contigisset aliquem monachorum de caenobio hanc confraternitatem cum Hirsau-
giensibus habente, ad Hirsaugiam venire, cum tanta suscipiebatur charitate, vt non alie-
nus & advena, sed domesticus & incola caenobij huius esse putaretur. Similis exhibitio
charitatis impendebatur fratribus huius monasterij Hirsaugiensis ad ea loca venientibus,
cum quibus fraternitatis confederationem habebant. Sed nunc ad ordinem historiae re-
uertamur.

*Alia cenob-
ia, quae
sunt anti-
quae, &
tempore.*

*Hirsaugien-
sibus fratri-
um summa
abbatia.*

*Vvorma-
tibus con-
fraternitas.*

Igitur Vvilhelmo abbate sanctissimo feliciter mortuo, septem & viginti diebus ab-
batia vacauit propter absentiam Gebhardi abbatis futuri, tum quidem prioris, quem mis-
sum pro reliquijs S. Petri Apostoli ad Cluniacum diximus.

10 DE GEBHARDO HUIUS MONASTERII ABBATE XIII. QVI
praesuit annis XIII. mensibus III. & de gestis eius & illius
temporis.

REVERENDISSIMO atq; sanctissimo abbate Vvilhelmo viam vniuersae carnis feli-
citer ingresso, posteaquam abbatia huius monasterij vacasset diebus 27. ad electione
nouo pastoris fratres conuenerunt in vnum, ipso die qua dicitur ad vincula Petri, quando
(sicut praediximus) capilli eiusdem Apostoli in praesentia multorum abbatum, monachorum
atq; fidelium ad monasterium fuerunt introduci. factaque inter se collatione necessaria,

*Vacauit ab-
batia die-
bus XXVII.*

